

NOVINE

SLOVENSKE KRATINE

Naročnina na 1/4 leta 5 Din., na posamezni uaslov 6:25 Din. V inozemstvo mesečno 6 Din. Od 1. julija doma 6 Din. več, v inozemstvo 12 Din. več. Doma se lahko v blagi plača.

IZHAJAJO VSAKO NEDELO.

Uredništvo i uprava M. SOBOTA, Križova ul. 24.

Cena oglasov: Cela stran 800 Din., mali oglas do 35 reči 10 Din., više vsaka reč 1 Din. Med tekstem so oglasi 15% dražji. — Popust od 5—50%. — Pošt. ček. pol. št. 11.806.

Naročnikom i čitatelom „Novin.“

Devetnajsto leto zdaj že teče od tistoga časa, gda so se naši kulturni i narodni delavci zbrali pred vodilstvom velkoga doktora Franca Ivanocyja. Njihov cio je bio, ka dajo svojimi slovenskomi ljudstvi novi slovenski list „Novine.“ Ka je te može — večiomia duhovnike — gnalo k tomí velkomi stopaji? — Lübezen jih je gnala, prava i nesebična lübezen do svojega zatiranoga kmetskoga ljudstva. Dr. Franca Ivanocyi i njegovi sodelavvi so vidli, kak propadajo slovenske družine, kak propada slovenski jezik, šteri je najdražji kinč vsakšega naroda i se vmika pred nasilnim madžarskim jezikom. Novine naj bodejo, štere bodo prinašale v materinom jeziki slovenskomi ljudstvi vzgojne članke, prežete z lübeznijov do slovenskoga jezika. I to nalogo so tüdi z velkov žrtvijov vršile. Poglejmo si ob toj priliki dobo, štera je bila v tom časi, gda so se rodili naši slovenski listi: Kalendar, Marijin list i Novine. Ešče dale nazaj bodemo pogledali pred leto 1848.

Leto 1848. je v življenji slovenskoga naroda jako velkoga pomena. V tom leti se je položo fundament slovenskomi narodnomi življenji, v šterom življenji pred letom je ne moglo biti.

Prilike v Evropi pred letom 1848. so bile, pri nas ešče posebno, skoro obupne. Avstrijski ministerski predsednik Metternich, najmogočnejši pa tüdi najbolje osovraženi človek a tistoj dobi v Evropi, je zatirao vsakšo državlansko slobodo i nezaupljivo je opazovao najhrahlejše gibanje Slovencev.

Obzidao Avstrijo s kitajskim zidom² proti zvünešnjemi sveti i je zavirao düševno življenje narodov, düšio njihovo slovstvo.

Kmeta pa je ešče zmerom tiščala trda pesnica grofa i hercega. Tlaka je zavirala gospodarski napredek, posebno v naših krajaj, gde je morao kmet delati po 192 dni na leto tlako i polek toga davati ešče desetino i druge davščine. Kapitalist je ne plačao skoro nikaj. Zato pa je bio obrtni i delavski stan ešče bole na slabom.

Prosvetne razmere pa so bile ednake gospodarskim. Šolstvo je bilo popolnoma zanemarjeno i ešče kelko ga je bilo, je bilo popolnoma nemško ali madžarsko. Šteri se je pa trüdo za izobrazbo i prebujenje slovenskoga ljudstva, je bio nevaren državi, bio je panslavist — človek, šteri misli slovanski.

Tak je postano naš slovenski človek predmet zaničevanja za mogočnejše sosed, ka se ga je sramovala inteligenca — izobraženstvo, ka se ga tüdi sramovao imo-

vitejši slovenski meščan, šteri je kmeta gizdavo prezirao.

Najblagodejnejši stopaj toga revolucionarnoga leta pa je bio zakon o oslobojeni kmeta i odprava tlake pa desetine. — Vesela pomlad narodov je prinesla Austriji ustavo nekaj čisto novoga, jako zaželenoga, a samo palik rano izgüblenoga: *sloga i bratstvo narodov, priznanje enakopravnosti vseh narodov.*

Pride pa leto 1867. V tom leti razpadne Avstrija na dva dela: Avstrijo i Vogrsko. S tem letom zavlada nad prekmurskimi Slovenci težko življenje. Madžari začno z vsov silov pomadžarjevati Slovence. Vse jim začne slüžiti v madžarizacijska sredstva, da kak najprle zabrišejo slednjo sled slovenskoga življenja po zatirani i brezpravni Slov. krajini. Vpela se splošna šolska dužnost, liki vse šole so strogo madžarske. Vse javno življenje se osredotočuje v madžarskom centralističnom sistemu. V šolaj je madžarski pouk, v uradaj kralüje samo madžarski jezik. Štampanje slovenski knjig se ovira i zabranjüje.

Ne se je samo širo madjarski jezik iz Budapešta, liki tüdi iz manjših mest, gde so gospodovali madžarski hercegi, grofje i veleposestniki, šteri so meli po slovenskom Prekmurju obširna veleposestva. Dostakrat se je kmet zadužo zavolo velke dače i drugih denarnih bremen. Bio je prisiljen, ka je zemlo prodao; palik je bio tisti madžarski veleposestnik, šteri je küpo zemljo od kmeta. I tak so Slovenci postanoli graščakovi hlapci, madžarska posest se je zmerom bole širila, a slovenska se je pa menjšala. Veleposestvo pa je melo tüdi socialno-gospodarsko moč nad slovenskim kmetom i to moč je graščak zmerom izrabrao, zlasti pri državni volitvaj v madžarsko nacionalne namene.

Samo cerkev z narodno zavednimi duhovniki na čelu, je bilo edino zatočišče, polek domačega ognišča, tisti kraj, gde se je slišala slovenska govorica. I to je bio naš slovenski katoliški duhovnik! Takši časi so bili, gda so zagledali naši slovenski listi luč sveta.

Tak so prinašale Novine skozi 19 let i ešče bodo prinašale našemi ljudstvi članke, šteri so prežeti z lübeznijov do njegove vere i njegovoga jezika. Da so Novine to tüdi v velkoj meri vršile, nam dokazüje 4.000 naročnikov.

Zadnje čase se pa čüje od različnih gospodov: „Vničimo Novine — slabe so i širimo med naše ljudstvo druge slovenske liste!“ — To bi bio greh! Vničiti tisto, štero je v najbolje težkih časaj ščitilo našo narodnost — naš jezik. Novine so bile z drugimi slovenskimi listi tiste, štere so sejale med slovensko ljudstvo idejo slobode, štera je dozorila po svetovnoj bojni, gda je doživela naša krajina življenje slobode. Da se pa bodejo Novine zboušale, se obračamo na vso duhovščino, bogoslovce, akademike i vse prrijatele Novin, ka pomagajo s članki našemi ljudstvi politično, kulturno, gospodarsko i socialno. Uredništvo pa oblübla, ka bode naše ljudstvo „Novine“ palik tak zlübilo, kak je zlübilo pred 19 leti.

Začasni urednik.

Gospodarska kriza v Ameriki.

Celi svet doživla strašno gospodarsko krizo. Njeni vzrok pa najbocuše kaže denešnja Amerika, gde vodi celotno gospodarstvo malo število velekapitalistov, šteri iščejo v svojem deli edino lastivni dobiček i njim je ne briga za občni blagor vsega naroda. S svojov nesebičnostjov pripelajo celotno gospodarstvo na rob propada i končno vničijo ešče sebe.

Nekši nemški list poroča, ka so v Ameriki nakopičene neizmerne zaloge žita, s šterimi bi ves človeški rod živo dve leti brezi dela. Zato ka nega küpca, padajo cene i ka bi vstavili padanje cen, nameravajo velekapitalisti deo žitnih zalog vničiti, sežgati, pometati v vodo. Otok kuba v Srednoj Ameriki, šteri je najveški pridelovalec cukra, je po zapovedi Zedinjenih držav štela vničiti tretino pridelanega cukra i sladkornih nasadov, štero pa je pripelalo do velkoga razburjenja pri ljudstvi. Ameriško kmetijsko ministerstvo je nadale zapovedalo štirim državom, štere pridelüjejo bombaž, naj dosegnego pri framarijih, ka vničijo tretino pridelka.

Medtem pa se gospodarski položaj stalno slabša.

Delo v železni industriji je spadnolo na 38%, automobilska industrija je nazadovala za 52%, transporti za 60%. Število brezposelnih raste i bo po izjavaj strokovnjakov doseglo do zime 10 milijonov.

Hoover „veliki inžener“ Amerike, ne ve izhoda. Vlada se državni podpori brezposelnim upira.

Svet reši samo lübezen Jezušovih ran! V te namen širite Novine!

Izjava.

Na tožbo proti meni vložena 25. 6. 1932 radi prestopka po čl. 4. zakonika o zaščiti javne varnosti na Izp. VII. 774/32. Kt. 395/32—2. me Okrožno sodišče v Mariboru oprostilo 1. oktobra 1932.

ŠKAFAR JOŽEF
Beltinci.

Dopisnica iz Beča.

Akademik Janez Titan na univerzi v Beči, doma v Krogi, je dolgo časa dobival od naše uprave zastoj „Novine“. Pred nekoliko tedni je pa na grdi način blato g. izdajatelja „Novin“ v amerikanskem listi „Amerikanszki Szlovenecov Glász“ i šteri tudi zdaj pripravla novi list. Gda pa njemu je uprava vstavila „Novine“, zavolo grdoga napada na izdajatelja, je pisao na našo upravo dopisnico sledeče vsebine:

Wien, 7. V. 32.

„To je pa že škandal! Že sem Vam pisal, da mi pošiljajte Novine redno dalje in da jih bom plačal. Že tri številke nisem prejel, katere mi tudi pošljite. Ustavili ste mi list brez vsakega naznanila, kar se pri drugih listih ne prakticira. Če ne mislite poslati, oziroma pošiljati lista, pa vsaj odgovorite, če Vam človek piše! Ali vsi spite? Imate prokleta navado! In kakšen red je to! S mo kje v Makedoniji ali Centralni Afriki?! Torej glejte, da mi Novine takoj pošiljate naprej, ker jih nujno rabim. Jaz mislim, da je uprava zaradi nas, ne pa mi, zaradi nje.“ — S spoštovanjem: Titan Janez.

Skupnost.

Naša prosveta.

Živimo v času, ko se — morda še preveč — povdarja skupnost.

Pa rešitve iz sodobne strahotne duhovne in iz nje izviraajoče gospodarske krize ti gibanji vendar ne najdeti, to pa zato, ker le preveč v nemar puščata tistega, ki je pokazal pot iz zmede, ki je vladala tudi v Njegovem času. „Pot sem, Resnica, Življenje!“ je rekel sam o sebi. Tega ti dve gibanji ob strani puščata, velikokrat se še borita proti Njemu, zato se že zdaj morda bližata svojemu koncu. Pa vendar to dobro imata, da sta zaklicali pravo besedo: Nazaj k skupnosti! In s tem sta nehote pokazali na Njo, ki to najbolje izvaja — v teoriji in zlasti še v praksi, na Cerkev, čeprav sta tudi udarili po Njej. Pa sta ji s tem koristili samo, ker vsak vihar iz občestva Cerkev le pleve pomete, da tem silneje vabi kleno zrno.

Kak en primer cerkvene skupnosti bi le navedel cerkveno petje v naši Slovenski Krajini, pri sveti maši in zlasti Marijine litanije pri večernicah. Velik gospod, ko je prvič poslušal to petje, je bil močno ganjen: Lepo jel je rekel. In v Nemčiji se takozvano liturgično gibanje že dolgo bori tudi za skupno petje pri bogoslužnih opravilih. Mi to imamo, čuvajmo in gojimo ga, pa ljubimo Cerkev, ki je Mati tudi te skupnosti.

Svetovno gospodarstvo.

Boj za svetovni trg.

Komaj dvoje stoletij je minulo od tistoga časa, gda je svet doživeo zadnji veliki preobrat na gospodarskom poli. Te preobrat je prišeo iz Anglije. V Angliji je najprle zavladao mašin, v Angliji so nastanole prve fabrike. Ka so prle delale človeške roke, le zdaj proizvaja mašin dosta hitrejše i tudi dosta cenejše. Kopicili so se zakladi blaga. V starih časaj je mesto tvorilo s svojov okolicov gospodarsko celoto, med kmetijskim ljudstvom iz okolice i mestnimi obrtniki se je vršo celi promet i izmenjavanje pridelkov. Obrtnik je poznao svoje odjemalce, kmet je znao, gde bode zamenjao svoje pridelke. Vsakšega blaga

se je pridelavalo i izdelavalo samo telko, kelko je zahtevala potreba odjemalcov. V dobi mašina pa se ta neposredna véz med producentom i odjemalcem pretrga. Tovar nar ne ve, što bo küpo i porabo njegovo blago. Njegova fabrika proizvaja velko vnožino vsakšega blaga, zato se mora trg i krog odjemalcov daleč razširiti.

Če je bio prle celi gospodarski promet enostaven i krajevno omejen, postane v dobi mašina nepregleden. Tak nastane pitanje, što naj vse te mnogobrojne gospodarske vezi vodi, štera načela naj zavlada dajo v novom gospodarskom deli.

Včasi v začetki toga razvoja je posegla vmes država i skušala usmeriti gospodarstvo po svojih načelaj. Liki ta miseo je ne zmagala. Palik je prišeo iz Anglije oni navuk, šteri je preobličo lice sveta i vstisno svoj pečat dobi kapitalizma. Bili so angleški vučenjaki, šteri so oznanjali navuk, ka valajo v gospodarstvi svoje vrste zakoni, šterih naj država ne moti. Dajte podjetnikom popuno svobodo, tak se je glasio te navuk: pustite je, naj delajo vsakši po svoje, tak se bode gospodarski svet sam od sebe najbolše uravnao. Medsebojna tekma bode ešče podžigala, vsakši se bode potrúdo proizvodjati kak najbolše blago i za najnižišo ceno, ka si pridobi kak največ odjemalcov. Pa ne samo posamični podjetniki, tudi narodi i države naj se podajo v to medsebojno tekmo. Zavlada naj popunoma gospodarska svoboda! Vsakša država si bode izdelala potem samo to, za štero so v državi najbolši predpogoji, na svetovnom trgi pa bodo narodi izmenjavali svoje pridelke.

To je bila velka miseo. V Angliji so so jo izvedli dosledno. Leta 1846. je Anglija odpravila vse carine na žito, do leta 1860. so spadnoli zadnji carinski ostanki, angleška pristanišča so se slobodno odprla ladjam sveta. Angleška industrija je bila tak jako razvita, ka se je ne bojala tekme drugih narodov.

Liki dnes! Niti sto let je ne minolo, gda je Anglija vresničila navuke svojih vučenjakov, že se je pokazalo, ka navuk je ne bio pravilen, zato ka je bio zgrajen na slabom fundamenti. Človeška sebičnost, to naj bi bilo srce gospodarskoga življenja. Zmota je bila tak velka, ka je morala priti

Horvat Franjo:

Od pastira.

(Pravljica.)

Kda je comprnica odišla, je šo pastir pa k jezeri, zaigrao je na žveglo šče tri krat bole žalostno:

„Ptica, ptica, ptičica,
tū je tvoja hišica,
odpri zdaj šče vratice,
splavaj tvoja barčica!“

Jezero je zašumelo i stopila je pred njega kraljična. Na glavi je nosila venec, v rokaj edno vedro i lepo zlato sablo.

Pravila je pastiri:

„Nojco te čaka, moj dečko, velko delo. Pozoj je strašen. Že mnogo ljudi je spoklao i spožro. Paziti moraš! Kda prvo glavo odsekaš, vlej iz toga vedra smolo na šinjek, ovak zrastejo tri nove, šče strašnejše od nje. Spij iz te kupice to vodo. Močen boš po toj vodi, da z ednim zamahnjenjom odsekaš glavo. Jezika poberi iz vüst i je nesi comprnici. Vrži vse tri naednok v njo, kda jo srečaš, i pri tistom megnjeni de mirtva. Potom bova rešeniva

i z nama vsi zacomprani zavci i mački. Ili i se ne boj!“

Pastir je šo. V žilaj je čüto devetkrat toliko moči kak prle.

Kda je prišeo do pozoja, je té metao ogenj pet metrov od sebe. Pastir se ga ne zbojao. Skočo je k prvoj glavi i jo odsekao. Na šinjek je hitro vlejao smolo iz vedra. Pozoj je túlo, besno i se metao. Pastir je zamahno drugoč. S šinjeka se je skotala druga glava. Zamahno je tretji krat i spadnola je tretja glava. Spotegno je jezike iz gutov, je djao v žep i se napoto proti comprnici hiši. Sedela je na pragi. Pastir je vrgeo v njo vse tri jezike naednok i v tistom megnjeni se je zrušila v prah in pepel.

Vseokoli hiše so zaspevale vesele ptice. Zacomprani mački i zavci so se spremenili v lepe dečke i deklčke.

Prek po logi je stala naednok lepa cesta i po njoj so štirje konji pelali lepo zlato kočijo. V kočiji je sedela kraljična, oblečena kak nevesta.

Kda so prišle kočije pred pastira, je skočila kraljična k pastiri, ga obinola i pravila:

„Obleči se v te lepi svileni obleč. Šla bova domo. Moji stariši naj že čakajo. Ljudje se že zbirajo. Jaz bom tvoja žena, ti moj muž.“

Pelala sta se domo proti gradi. Tam je bila že tudi pastirova mati i grof s celov družinov.

Mati je veselo obinola sina i pravila: „Svinje so se v trej dnévaj potrojile. Dnjes zajtra so prišle same od sebe domo. K meni je prišeo lep kočiš. me djao na kočija in pelao sé v grad na gostüvanje.“

Obslužavali so gostüvavje. Ljudje so pili na zdravje, srečo i zadovolnost mladoga para tri dni, tri noči pa šče nekoliko vör duže.

Pozvali so vse, šče mené. Dali so mi falat vina, kupico krüha i takše citre, ki so samé igrate brez mužikašov. Vsakši, što jih je čüo, je morao plesati pa se smejati.

Kraljična pa pastir živita šče dnjes zadovolniva i srečniva, če sta šče ne mrla.

(Konec.)

hitro na svetlo. I dnese se že kaže nevzdržnost toga navuka.

Svetovna kriza tudi v Angliji strašno pritiska. Posebno armada brezposelnih se je tekom zadnjih let ne zmanjšala. Zato se je londonska vlada odločila za nove stopaje. S silnov rokov je posegla v vrtinec gospodarskoga življenja, tak ka se je zamajalo celo svetovno gospodarstvo. Da štiti angleške podjetnike, je vlada palik vpelala carino na uvoz. I ta carina je ne mala, liki znaša 50 do 100 odstotkov vrednosti uvoženoga blaga. To se pravi, vsi inozemski izdelki se zavolo carine podražijo za polovico. Pri tom položaji je skoro inozemskim podjetnikom ne mogoče tekmoovati z domačimi. S tem se je Anglija podala na tista nova pota, zapustila je stari liberalni navuk o slobodni mednarodni trgovini.

Pa tudi na svetovnom trgi je postala Angleška nevaren tekmeč. Lastivni uvoz je s carinami podražila i skoro onemogočila. Sama pa v inozemstvu lejko cenejše prodaja, zato ka je spadno njeni denar. Ta novi položaj hudo občutijo evropske države, najbole Nemčija. Začno se je boj za angleški trg pa tekma proti Angležom na svetovnom trgi.

Nemška vlada je na ukrepe londonske vlade odgovorila z novov zasilnov naredbov. Vse plače uradnikov se znižajo. Tudi delavske plače se znižajo.

Množice nemškoga ljudstva pa z novov naredbov je bilo nezadovoljno. Radikalizem raste, visiko plüskajo valovi ljudske ogorčenosti, skrajna desnica i levica pridobivata zmerom več pristašov. Nevarnost za javni red raste.

Bliža se božič, ta svetek mira: narodi pa ga bodejo svetili razdvojeni i v borbi drugi proti drugomi. Amerikanski predsednik je izdao poslanico, v šteti zove vse narode k medsebojnomi sporazumi i skupnomi delovanji, ka bi premagali težki položaj. Zeleti bi bilo, ka bi ta poslanica našla splošen odmev. Liki denešnja znamenja ešče ne kažejo v to linijo: človeška srca so ešče ne pripravljena.

Politični pregled.

Madjarska. Novi madžarski minister-ski predsednik je postano Gömböš. Liki z njim je ne zadovolno madžarsko ljudstvo, šteta sčče spremembo režima. Stranka malih kmetov, šteto vodi Gaal, napoveduje ostro borbo zdajšnjemi režimi, ravnotak tudi socialni demokrati, zato ka vidijo v Gömböši nadaljevanje režima, šteteroga sta sta vodila skozi deset let grof Bethlen i grof Karolyi.

Grški ministerski predsednik Venizelos je podao ostavko, zavolo velkoga nezadovolstva, šteto je nastanolo med grškim narodom, zavolo velke krize i zavolo gostih uporov.

Zlati zakladi Francije. Francuska finančna pa gospodarska politika je bila evropskim državnikom dugo časa uganka. Gda je francuska državna banka kopičila v svojih zakladnicaj zlato, se ji je svet smejao. Denešnji položaj pa je vse drugačen. Francijo oblegajo skoro vse evropske države s prošnjami za posojilo. Celo nekda tak ponosna Anglija, je ne izvzeta. Nemčija, Austrija, Madžarska so pa na njo naravnost navezane. Zadnje tjedensko poročilo francuske državne banke izkazuje naraščanje zlate rezerve 1 milj. 519.000 frankov. Zdajšnja višina znaša 58 milijard frankov.

M. Sobota

— **Zdravnik dr. Škrilec vpokojen.** Po celoj našoj krajini znani zdravnik i direktor bolnice v Soboti, dr. Mihael Škrilec je vpokojen.

— **Žandarski kapetan I. g. Milan Kovinčič** zapušča je Soboto.

— **Uradne ure pri telegrafu in telefonu pošte v Murški Soboti.** Po odloku ministrstva za promet šte. 57617 od 5. septembra 1932 se vrši telefonska in brzojavna služba pri pošti v Murški Soboti ob nedeljah in praznikih tako kakor ob delavnikih, to je nepretrgoma od 7. do 21. ure v letnem in od 8. do 21. ure v zimskem času. Odredba, po kateri se je vršila telefonska in brzojavna služba ob nedeljah in praznikih samo od 9. do 11. ure se razveljavlja.

Slovenska krajina.

— **Navuk za tretjered i tretjeredniški kongres po njem,** je dnese tjedem, 16. okt. v Črensovcih. Večernice so ob 2. Po njih navuk, po navuki pa kongres. Na kongresi se odobrijo zaključni računi nabiranja, se zvoli blagajnik na mesto teško betežnoga blagajnika i se prečtejo pravila odbora, štete je Cerkvena oblast potrdila.

Ponesrečo se Trajbar Franc v Kobilji pri nakladanji drv za Našičko. Skočo je doli z vagona šumske železnice, prišo pod njo i na mesti mrtev bio. Zapusto je dovico z detetom.

— **Bratva v Slov. krajini.** Po naših goricaj se začne te dni bratva. Pravijo, ka bode vina dosta i bode jako dobra, posebno šmarnica je rodna. Naši gorički vertovje do palik hodili z rdečimi nosi proti domi.

Doma i po sveti.

Profesor Jovanovič obsojen. Univ. profesor dr. Jovanovič i njegovi tovariši, šteti so delali proti zdajšnjemi režimi, so bili obsojeni. Prof. Jovanovič je bio obsojen na leto dni strogoga zapora i na izgubo državne službe. Njegovi sodelavci pa va na par mesecov.

Gandhi je slobodi. Angleška vlada je pristala na pravice, štete je zahteval voditeo indijskoga naroda Gandhi za Indijo. Včasi nato je pusto gladni štrajk. Prva jed njemi je bilo kozje mleko.

Strašen potres v Grčiji. Prešnji tjedem je bio velki potres v grški državi. Nad 200 ljudi je mrtvih i več sto ranjenih i nad 3000 hiš popolnoma porušeni.

Ženska policija. V Ameriki majo že žensko policijo. Dužnost ženske policije, ka nadzoruje ženske i deco. Nadale, ka zasleduje ženske zločince i iščejo zgublene žene i deklice.

Krvnik odstavljen. Krvnik Maciejowski, šteti je v petih letaj obeso 100 ljudi, je bio predkratkim odstavljen, zavolo pijančevanja.

Novi bečki nadpüšpek. Rimski papa je imenovao univ. profesora i prešnjega prosvetnoga ministra, dr. Teodora Innitzerja, za nadpüšpeka v Beči. Prešnji nadpüšpek i kardinal Piffel je namre vmro meseca aprila.

Zdravstvo.

Otroška ohromelost (paraliza.)

V zadnjem časi se ja v našoj državi pojavilo več slučajov toga betega. Že ime: otroška ohromelost ali z drugov ričjov otroška paraliza nam pove, ka se pojavla te beteg predvsem pri maloj deci i to pri deci od 2—15 let starosti. Slučaji nad 15 let starosti so redki. Pa ešče več nam pove to ime, pove nam tudi to, ka je to živčni beteg, to pa zato, ka takši betežnik postane hromi, ka telko pomeni, ka njegovi živci obetežajo i tak tiste mišice štete vživčujejo tej živci, več nemrejo opravlati svojega dela, betežnik več nemre gibati s svojimi kotrigami: postane hromi! Glavno pa, ka moremo posebno povdariti pri tom begi je to, ka je to jako *poprijeti (naleztlivi) beteg!* I ravno zato je potrebno, ka naj znamo vsi, kda se te beteg pojavla, gde se pojavla, kak ga je treba zdraviti i kak se ga moremo čuvati.

Te beteg se razširjavle najbole na konci poletja i v začetki jeseni. Kak vsaki drugi beteg, tak povzročijo tudi toga jako male klice, mali bacili, štete je s prostim okom nej mogoče videti, vidimo jih lejko edino z drobnogledom (mikroskopom.) Te klice se naselijo v nosi, v vüstaj i grli deteta, tü odnet pridejo v črejva, v hrbtni mozeg in v možgane. Pravimo, ka je to dete zbetežalo na otroški ohromelosti. Hüdo pa je zdaj nej samo to, ka je to dete betežno, dosta hüše je to, ka to dete te beteg razširjavle! Pri kašlanji i kihanjiji nje-mi letijo na jezere teh bacilov iz njegovi vüst, štete potem plavajo v zraki. Pravimo, ka je takši zrak okuženi s temi klicami. Či zdaj te okuženi zrak vdihava zdravo dete, pridejo te klice v njegov nos, v njegova vüsta, v črejva in v možgane. Posledica toga je, ka je tudi to dete zbetežalo na otroški ohromelosti. To ide tak dale i dale i nazadnje lejko zbetežajo vsa deca ene hüše, te se lejko zanese beteg k sosedovoj hüši i lejko se zgodi, ka se pojavi prava epidemija tega betega, to je: ka zbetežajo vsa deca edne vesi, ednoga varaša ali pa celo edne dežele.

Kek pa te beteg opazimo i spoznamo? Povem vam istino: spoznati ga je jako težko, posebno v njegovom začetki, šteti je jako podoben influenci (prehladi, ali pa črejnimi katari (vnetji črejev). Betežnik malo kašla, boli ga grlo, mogoče ma tudi male bolečine v črejav. Vročino ma 38—39 stopinj Celzija. To je začetek betega, šteti traja 24—48 vör. Potem se pa začnejo kazati znaki obetežanja živcov. Betežnik dobi do 40 stopinj Celzija vročine, začne ga boleti glava, večkrat vö meče. Betežnik postane zdaj tudi jako razdražlivi: či se ga doteknemo noge ali hrbta, ga jako zaboli. Hrbet drži trdo, nemre ga opognoti, tudi z glavov nemre gibati. Betežnik je zaspani. Je pa te betežnik ešče nej hromi i beteg lejko zdaj tudi mine, nej ka bi betežnik hromi gratao. To je te takzvana neohromela oblika toga betega. Lejko pa ta oblika preide v pravo ohromelo obliko. Dejte postane hromo najprle v nogaj, te v tejlji i nazadnje v rokaj. Nej je pa to ešče smrtno nevarno, postane pa smrtno nevarno te, či zbetežajo tisti živci, šteti vživčujejo one mišice, z šterimi si zdihavlemo. Če te dihalne mišice več ne delajo, nastopi smrt! Takši slučajov je pa hvala Bogi malo: 5—30%. Večina betežnikov pa v par tjednaj ozdravi. Nišče pa nevej, što je zapisani smrti i što nej! (Dale.)

Dijaško polje

Misli k letošnjemu pešizletu „Zavednosti“

Naš sprevod se je z veliko naglico pomikal proti svojemu cilju. Na čelu se mu je postavil mlajši brat iz Kebele. V grmu ob poti si je zlomil dolgo zeleno vejo in jo kot zastavo nosil pred našo četo. Zelena veja nam je bila znamenje upanja, da bomo še isti dan dosegli zaželjeni smoter.

Prišli smo v Mačkovce. V neki hiši ob cesti je bila gostija. Če se dobro spominjam, je bilo to pri Vörjovih. Nekaj gostov je bilo na cesti i so nas ustavili. Moralni smo jim eno zasvirati. Predsednik se je protivil temu, da bi se ustavili, ker je bila že noč. Toda večina je zmagala. Naša godba je zasvirala in privabila vse goste iz hiše. Nekaj časa so mirno poslušali zvonko melodijo tamburic in vijolin, potem se pa niso mogli več premagovati — in pač so se zavrteli. Vse je plesalo, staro in mlado. Vriskali so in peli, da je odmevalo po vasi. Zastavonoša nam je s svojo zastavo dirigiral. Pa se mu je približal gospodar z vrtankom, ki mu ga je ponudil v zameno za zastavo. Mož je spoštljivo vzel v roke naš prapor in ga držal nad našimi glavami. Povabil nas je, naj ostanemo čez noč pri njem na gostiji, a na žalost nismo mogli ustreži njegovi prošnji.

Kmalu je godba utihnila in pričelo se je slovo. Zastavonoša je povzdignil svoj glas in imel na navzoče navdušen poslovilni govor. Okrog nas je zbralo mnogo vaščanov, ki jih je privabila naša muzika. Vsi so z navdušenjem poslušali ognjevitnega govornika, ki je v svojem govoru med drugim tudi tolažil trpeče ljudstvo in jih vzpodbujal, naj ne obupajo v teh težkih dneh, kajti kmalu bodo prišli časi. Govoru so sledile navdušene ovacije. Daleč v tiho in mirno noč so odmevali vzkliki: „Bog živi našo mladino!“ Godci, ki so igrali na gostiji, so nam zaigrali koračnico in mi smo polni navdušenja nadaljevali svojo pol.

Pozno v noč smo prišli v D. L e n d a v o. V „p r e d m e s t j u“ smo imeli še eno postajo. Zastavonoša je trčil ob

nekega gospoda, ki se mu menda nalašč ni umaknil s poti. Gospod je govoril madžarski. Nekaj časa se je repenčil kakor petelin na domačem dvorišču. Ko pa je opazil, da se zbirajo okrog njega fantje od fare, je postal ponižen kot kužek, se oprostil in šli smo mirno naprej.

Okrog enajstih je bilo, ko smo prišli v župnišče. Ni bil to ravno primeren čas za obisk toda pomagati si nismo mogli. Če bi eno uro prej šli iz Beltinec, bi brškonke prišli eno uro prej v Lendavo.

Č. g. dekan ni imel več upanja, da bomo še prišli k njemu in zato je bil pač malo iznenaden ob našem prihodu. Pa tudi kuharicam je bilo nerodno, kajti večerja se je že zdavnaj ohladila. No, pa se je kljub vsemu tem vse dobro izteklo. Po večerjali smo in potem šli k zaželenemu počitku. (Dalje.)

NEDELA po risalaj edendvajseta.

Vu onom vremeni pravo je Jezus vučnikom svojim priliko eto: Prispodobno je včinjeno králestvo nebesko k (loveki králi, ki je šteo račun činiti z svojimi slugami. I kda bi začao račun činitil postávení je pred njega eden, šteri je dužen blo njemi deset jezér talentomov. Kda bi pa ne meo, odket bi pláćao, zapovedo ga je gospod njegov odati ženo njegovo, sine i vsa, ka je meo, ino pláćati. Doli spádnovši pa on sluga, moło se je njemi, govoréči: mej potrpljenje z menom i vsa ti pláćam. Smilüvao se je pa gospod nad onim slugom, odpüsto ga je i dug njemi je engedüvao. Vó idoči pa on sluga, najšeo je ednoga z-svojih službenih továrišov, ki je dužen bio njemi sto sodov; i zgrabivši davio ga govoréči: pláćaj, ka si dužen. I doli spádnovši te službeni tüvariš njegov, proso ga je govoréči: potrpljenje mej z menov i vsa ti pláćam. On je pa ne šteo; nego je šo i vrgo je njega v tmico; dokeč bi dug pláćao. Vidévši pa njegovi službeni tüvarišje, štera so se godila, jáko so se razsrdili; i idoči pripovidávali so gospodi svojemi vsa, štera so včinjena. Teda je prizvao njega Gospod njegov i veli njemi: sluga nečamuren, ves dug sam ti odpüsto, da si me proso. Nešli se je trbelo záto i tebi smilüvati nad tvojim službenim tüvarišom, kak sam se i jas nad tebom smilüvao? I razsrdivši se Gospod njegov,

dao ga je hohárom, dokeč bi ves dug pláćao. Tak i Oča moj nebeski včini vám; če ne odpüстите vsáki brati svojemi z srcá vašega. (Mat. XVIII.)

Sühe gobe küpüje vsikdar i plaća po najbolšoj cení M. GERŠAK & CO. Ljubljana, Prečna ul. 4. veletrgovina z zemeljskimi pridelki. Pošlite vzorce i ponüdbe.

AGRARNE ZADEVE

Krma. Iz Horvatske ponüjajo dobro sladko krmo zadrugi. Do naših postaj jo spravijo za 60 to je šestdeset dinarov. Zadruga je zaprosila tüdi podvoznice. Če te dobimo, te de krma teliko falejša od 60 dinarov, keliko znese foringa po železnici. Ki jo šče meti naj se zglesi pri zadrugi v Soboti ali v Črensovcih.

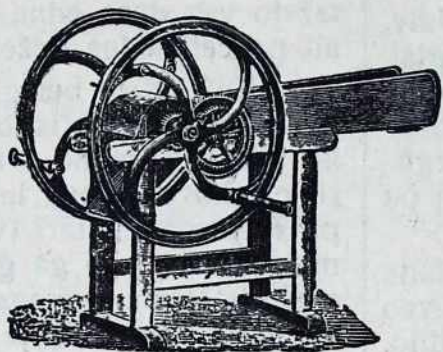
Prekosnice

Fantazia. Zdravnik po viziterivanji betežnoga moža pita ženo: „Je nojco vaš mož kaj fantazirao?“ Žena: „Je, prosim lepo, samo jako natenko.“

Deset kil mesa. V Varaždinski topličaj edna gospa v mesnico pride, pa pravi: „Gospod, prosim 10 kil svinskoga mesa.“ Mesar notri spakiva v papir i pita gospo: „v štero ulico i pod kakšo numero naj pošle“. Gospa: „Bog vari, ka bi kama pošilali, tü sam na kopaljšči, pa v zadnjem časi sam deset kil doli vzela, ležeša postala, pa bi rada znala, kelko je toga mesa“.

BLAGO ZA BLAGO

BREZ PENEZ

Vse vrste poljedelske mašine

sejalne, slamoreznice, reporeznice, Trijerje, Alfa kotle, vinske preše, mline za grozdje, motorje, mlatilnice itd.

Nadalje vse vrste umetna gnojila kak:

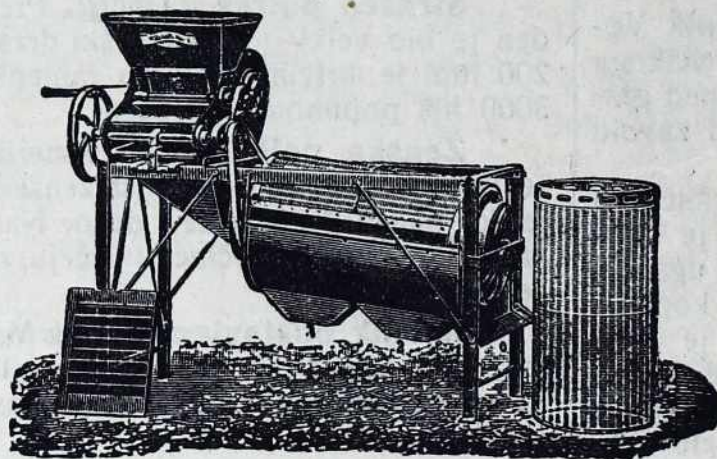
Tomašalak, Superfosfat, kalijevo sol, apneni dušik, nitrofoskal, cement, mašin-

ska olja, kuhinjsko posodo, vse vrste specerijsko blago po najnižjih dnevnih cenah

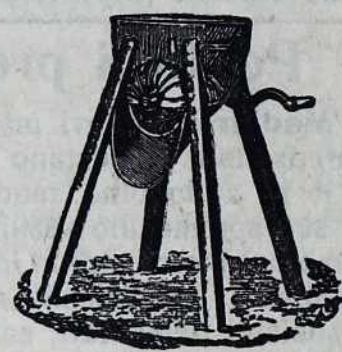
vedno v veliki zalogi.

Za vso blago se vzeme tudi v zamenjeno vse vrste poljske pridelke, kakor pšenico, rž, ječmen, koruzo, krompir

—: —: i. t. d. —: —:

BLAGO ZA BLAGO

Vsaki, ki si želi kupiti poljedelske stroje, ali sploh kako drugo blago, ki je zgoraj navedeno, njemu vzamem v račun poljske pridelke po **najvišji dnevni cení** a blago njemu zaračunam po **najnižji dnevni cení**, tak ima vsak interesent **dvojni hasek**.

VEDNO VELIKA RAZSTAVA GOSPODARSKIH STROJEV SAMO PRI

ČEH FRANC, trgovina z mešaním blagom **Murska Sobota**.